

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ I.

Established

1893.

TWO SECTIONS — SECTION I.

Рік III. Ч. 201. Нью-Йорк і Джерзі Сіті, субота, 14 жовтня 1944. No. 201. New York and Jersey City, Saturday, October 14, 1944. Vol. III.

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки.

Тел. „Свободи“: ВЕрген 4-0237—4-0807

THREE CENTS in the United States of America.

П'ЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки.

Тел. У. Н. Союзу: ВЕрген 4-1016

FIVE CENTS elsewhere.

Рузвелт за негайну мирову організацію

Президент Рузвелт, приймаючи дипломатичних представників 19 американських республік, заявився за те, щоб докінчити вже тепер будову Ліги Об'єднаних Держав на підставі ухвал конференції в Домбартон Овкс, не ждучи з цєю справою аж до кінця війни. Організація ця, що має дбати про світовий мир, повинна бути, каже президент, такого роду, щоб можна було вводити зміни, викликані потребами часу і обставинами.

ВИСТУП ЛЮБКИ КОЛЕССА

Дня 21. вересня б. р. виступала українська славно піаністка, Любка Колесса, в Торонто, де постійно живе, на концерті філгармонічної торонтонської оркестри у „Варейті Аріна“, під орудою диригента Андре Костелянца. Як пише „Канадійський Фармер“, то теж і торонтонські українці мали нову нагоду почути славу піаністку. Концертова зала, що вміщує 6,500 людей, була битком набита. Судячи по оплесках, пише згадана газета, то можна рішуче ствердити, що наша артистка здобула їх найбільше. А виступала як солістка, як і грала враз з симфонічною оркестрою. Після її виступу біля дверей зібралася була сила любителів автографів, яких спеціальний сторож пускав по черзі до артистки. Українці мають справді чим гордитись, пише часопис.

ЗГИНУВ ПОЛЬСЬКИЙ „УКРАЇНОЛЬОГ“

На італійським фронті згинув у липні цього року підпоручник польської армії, Адольф Бохенський, якого статті в журналі „Бунт Млодих“ зацілювали часто питання польсько-українських відносин і були широко обговорювані в українській пресі. Поляки вважали його знавцем українських справ, який намагався довести до польсько-української згоди. В урядових польських колах не тішився симпатіями, як у Польщі, так і по її розвалі. До польської армії вступив у 1939 році як простий вояк. Супроти Советів займав безкомпромісове становище до самої смерті.

ТИСЯЧ ЛІТАКІВ НАД ФОРМОЗОЮ

Японське радіо передало, що три міста на обсадженим японцями острові Формоза були бомбардовані 1,000 американськими літаками.

З СОВЕТСЬКИХ ІНФОРМАЦІЙ.

У. Ш. Вісті передали статтю П. Філімонова п. н. „Київ сьогодні“, переслану „Пресовою об'єднаною Всеслов'янського Комітету в Москві“. В ній читаємо дослівно таке: „Кілька місяців тому мешканців столиці України налічувано лиш кількасот. Тепер центральна пошта перепускає 253,000 штук листів і пересилку щоденно“. Питаємо: Чи може хтось повірити, щоб в столиці України було тому кілька місяців тільки усього „кількасот“ мешканців! Колиб була мова про Бердичів, Кам'янець Подільський, чи Вінницю, то ще міг би хтось таке припустити. Та як можна таке писати про Київ з сотнями тисяч мешканців, з якого німці мусіли так скоро втікати, що навіть не встигли його так сильно знищити, як це було в їх плані, про що навіть писали самі советські ввідомлення! Замітна в тій статті ще й новинка про те, що „театр російської драми“ є „там, де попередно“. Зате „театр української драми“ мусить пождати, бо будинок знищили німці й треба його направляти. Питаємо: А чи не міг би так у столиці українського народу пождати російський театр, заки знайдеться для нього приміщення? Чейже українському народові цікавіше почути українську драму ніж російську! З природи кожний бажає спершу свого, а потім чужого. Та видно, що під московською владою годі українському народові природно поступати...

ІНАКШЕ „НЕ БУЛОБ ТУТ НІЯКОЇ РУСИ“...

„Свет“ пише про 150-літній ювілей „Рускої православної церкви в Америці“ і працю „Рускої Православної Місії“. Читаємо там між іншим таке: „Мало хто з нас думає про те, що якби не Російська Матір-Церква, що кинула свої благородні зерна на американську землю тому 150 років, то ледви чи булаб у нас Американська Православна Русь, а властиво не булоб тут ніякої Руси...“

Далі пишеться, що „уніяти“ з Галичини і Закарпаття булиб „потонули в католицьким або протестантським морі“, та що якби не було рускої православної церкви, то „не було би тут і американців руского походження“. Іншими словами уже тепер знати, звідки взялись „руські“ в Америці. Отже з галичан і закарпатців, попавших під вплив Російської Православної Місії.

Айзенговер певний перемоги

Ген. Двайт Д. Айзенговер, начальний командант альянтських експедиційних сил, заявив під час пресової конференції в Парижі, що має повну віру, що народи Злуч. Держав, Британії, Франції та інші, що входять в склад Об'єднаних Держав, зроблять усе, що буде треба, щоби вийти з цієї війни з повною перемогою,

та що військо та флота мають непереможну волю, щоб ворогів перемогти. Тільки треба трохи терпеливості, коли нема щораз нових вістей про нові великі подвиги Альянтів. Перегрупування і встановлення нових боєвих ліній, казав Айзенговер, забирає часу, а ворог держиться кріпко.

„РУССКИЙ“ В ГРОМ. ГОЛОСІ

В політично-московільським „Громадським-Голосі“ дійшло вже до того, що вживається „руський“ замість назви „московський“ чи „російський“ (число з 1. жовтня 1944). Як так далі піде, то вже не буде ніякої різниці, наприклад, між Гром. Голосом і філадельфійською кацапською „Правдою“ чи московськими „Ізвестіями“. Бо ото в тих останніх пише В. Полторацький (чи не малорос!) п. н. „В Карпатах“ про „селян під Самбором“ у Галичині, кажучи, що „більшість селян говорить по руски“. У нього не тільки „руські саядати“ і „русска армія“, але і „русске“ село та „русске“ селянство під Самбором, хоч знає і про українців, бо закінчує свій опис тим, що вийшов їх відпровадити „красноармеец-украинец“... В оту „руську“ суматоху вліз уже, як бачимо, і „Громадський Голос“, перехилиючись поволеньки на бік „Ізвестій“ і наших кацапів. На доказ, що має рацію ще готов Гром. Голос навести пісню „ми руські хлопирадикали“... Тепер уже усього можна від нього надіятись!

ТЕРОР У БАЛТИСЬКИХ ДЕРЖАВАХ

Американські газети подали, що адв. Константин Юргела, член езекутиви Литовсько-Американської Інформаційної Централі, одержав з Стокгольму від утікачів з Литви відомости про те, що діється в Латвії, Естонії й Литві про прогнанню німецьких окупантів. Кажеться у тих інформаціях, що советська влада, яка замінила нацистську, розстрілює масово здогадні „проти-советські елементи“, як „сепаратистичні“, а теж переводить масові виселення на Сибір. Подають, що є вісти, що большевики замордували єпископа Матуліоніса, а теж і архієпископа Сквірецькіса.

УКРАЇНКИ В АРМІЇ ДЯДЬКА СЕМА

З одної української громади, Рочестер, Нью-Йорк, є в американських збройних силах вісім українських дівчат.

НІМЦІ Й РІДНЯ ФРАНКА

„Карпатська Русь“ з 6. жовтня подіє статтю, мабуть передрук з советських газет, п. н. „Як німці винищували руску інтелігенцію“, яку написав акад. В. Мосолов. В ній згадується за Нагуєвичі, місце народження Івана Франка і пишеться таке:

„В червні 1942 року рідняк письменника, Микола Франко, був розстріляний по довгих тортурах. За півтора року розстріляли фашисти його дружину. Захар Франко, брат письменника, умер з голоду в Нагуєвичах“.

КОРАБЕЛЬ „АГАПІЙ ГОНЧАРЕНКО“

Український Конгресовий Комітет зістав повідомлений, що два американські кораблі будуть названі українськими іменами, запропонованими згаданим Комітетом. Корабель „Агапій Гончаренко“ буде спушений на воду 11. грудня 1944, або близько того дня, і то з корабельних варстатів в Нью-Орлінс. Буде збудований корабельною фірмою Дельта Шіп Билдинг Ко. Дата другого корабля „Сотер Ортинський“ буде подана пізніше.

„ОЧІ ЧОРНІЯ“ І ГРЕБІНКА

Ось ту російську пісню, що стала популярною теж в Америці, де її співають теж і по англійськи, написав, як виходить з статті М. Т. (як подали У. Ш. Вісті з 8. жовтня), славної український байкар з першої половини минулого століття — Євген Гребінка. Він у російській літературі не вибився на визначне місце, хоч писав більше по російськи ніж по українськи. До його російських творів належить теж і пісня „Очі чорнії“.

АКЦІЯ РОСІЙСЬКИХ ЖИДІВ

„Союз Русских Евреїв“ в Нью-Йорку, як подає „Новое Русское Слово“ з 9. жовтня б. р., має за ціль продовжувати гуманітарну роботу і встановити звязок між американцями „руського“ походження з їх рідними в Советським Союзі. За 20 місяців вдалось йому навязати такі звязки для понад 5,000 родин. Акція продовжується.

WASHINGTON D C

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

Ще один натиск на виборчі голоси

В День Пулаского президент Рузвельт приймав велику польську делегацію, що прийшла з меморіалом у справі Польщі, виготовленим на підставі ухвали Конгресу Американської Польонії, що відбувся перед кількома місяцями в місті Бофало. Делегація складалася з її провідника, президента Конгресу Американської Польонії, та представників головних допомогів польських організацій, в тому і жіночої, та польського Сокола. Вона заявила президентові, що говорить „від імені шість мільйонів американських поляків”. Те останнє можна би брати на рахунок наближаючихся президентських виборів і ставитись до цього поблажливо, бо навіть найбільш загонисті в тому напрямі поляки не повірять, щоб їх тут було аж 6 мільйонів, хіба що хтось враховує уже в це число вмерлих і ще ненароджених... Та при виборах, коли хочеться виказувати „силу голосів”, можна це пропустити — ось так мимоходом. Та інакше ця справа представляється, коли від імені ось такого, придуманого для виборів числа, ідеться до президента держави, що є рівночасно кандидатом на поновний вибір на те становище, і ставиться до маганя, щоб він був за велику і сильну Польщу в такому зміслі, щоб та Польща обов'язково задержала на сході свої давні границі. Бо це означає, щоби Польща задержала надалі як польські землі такі, що не були, не є і не повинні бути польськими, бо були, є і хочуть бути українськими, білоруськими і литовськими, а не стали ними правно по останній світовій війні

тільки тому, що Польща їх силою загарбала, виразно проти їхньої волі. Ось таке поступовання Польщі було агресією; воно було несправедливе, неетичне і неморальне, бо у відношенні до українців, білорусів та литовців Польща нищила те американське право самовизначення, якому теж і польський нарід завдячував своє державне самовизначення. Ось те саме хотілиб тепер американські поляки повторити, та ще домагаються від американського президента, щоб їм у тому помагав.

Хочемо вірити, що з таким становищем американських поляків не погодиться навіть і така особа як президент Рузвельт, що, як самі поляки голосять, є — найбільшим їхнім приятелем. Ми переконані, що навіть ті, що були в делегації, не вірять, щоб їхні домаганя могли бути сповнені, коли іде про східні границі Польщі. І в тому саме полягає політична наївність і сліпота польських провідників, в Європі й в Америці. Бо не тільки, що не досягнуть нічого своїми неслухними домаганнями (і то навіть у часі виборів!), але ще загострять проти-польське вістря у тих народів, яких Польща бажалаб дали мати під собою, хоч знає, що ті народи хотілиб були від нікого незалежними, вільними і самостійними. Так є, що вони до Польщі не вернуть. Це певне. Але як тепер не стануть вільними і самостійними — то пам'ятають назавжди, що в тому була теж і вперта рука польських шовіністів, до яких буде належати і та польська делегація, що була тепер у през. Рузвельта.

ДОБРИЙ ПОЧАТОК

Появилася в Канаді нова книжка: **Нова Початкова Читанка для Рідної Школи. UKRAINIAN PRIMER** by Elias Shklanka, M. D. Illustrated by Margaret Messer, B. A., B. Ed.—Copyright, 1944, by Elias Shklanka.—Printed by the Christian Press Ltd., Winnipeg, Man.

Як каже в передмові до книжки її автор Ілля Шклянка, вона має на цілі дати початок грамотності в українській мові, котру він називає рідною мовою канадійських українців. Під цим він певно розуміє, що це є перша мова, якою говорять роджені в Канаді діти українських імгрантів. Навчення української грамотності він вважає першим обов'язком батьків, і в першу чергу для допомоги їм у тій роботі він і зладив цю книжечку, хоча вона мо-

гла би теж допомогти вчителям при навчанні української мови в публичних школах, де це допускається.

Книжка зладжена видно з оком на канадійські умовини. Автор видно бачить, що української грамоти в Канаді не по-радно вчити зо старокраєвого букваря, котрого автори й ривітники знають тільки старий край. Тому вже перша сторінка букваря малює канадійську фарму, з типічною фермерською хатою, „барною”, вітраком, з „елевейторами” збіжа в віддалі. Побачивши такий образець, дитина певно відчує, що книжка трактує про її власне життя, яке вона знає. Автор букваря й його ілюстраторка, Маргарета Месер,

видно свідомо обіднали свої праці, аби доклати цього вражіння. Не дивлячися на це, читач усе таки відчує, що тут іде мова не за якого іншого канадійця, а власне за українського.

Під буквами української азбуки подані по англійськи пояснення, як кожна буква по українськи читається. Тут автор мав до поборення немалі труднощі через те, що українські звуки не все зовсім сходяться з англійськими. Деякі з них можна навіть заквестіонувати, наприклад, чи наше „и” вимовляється так, як „е” в англійським слові „met”. Для пояснення вимови українського „х” автор зручно вжив вимови „ch” в шкотським слові „loch”.

Кожне українське слово має поданий наголос, що є конечною потребою при змінності українського наголосу. Це завдало авторови певно немало труду. Деякі наголоси, подані в букварі, можна заквестіонувати: наприклад, автор дає в слові „півник” наголос на останній склад, тоді як словар Бориса Грінченка подає в ньому наголос на перший склад.

Закінчується книжка словничком українських слів, перекладених на англійську мову.

Не дивлячися на нечисленні помилки, книжка певно зробить свою роботу і багатством змісту й приманливим виглядом.

ПИСЬМЕННИКИ В УКРАЇНІ

Дня 30. червня мав у Києві доклад „про українську літературу в вітчизняній війні” академік Максим Рильський, а в дискусії над докладом, як подають за советськими джерелами У. Ш. Вісті, брало участь „сорок письменників”, між ними такі: Сергій Борзенко, Павло Тичина, Андрій Малишко, Іван Ле, Володимир Сосюра, Семен Скляренко, Микола Бажан, Олександр Корнійчук, Ірик Ферер. Теж згадується, що українське державне видавництво випустило збірник „Пісні та хори про Вітчизняну війну”. Збірник упорядкував О. Петровський за редакцією П. Козицького. В збірнику, сторін 242, поміщені твори таких українських композиторів: Л. Ревуцького, П. Козицького, К. Данькевича, І. Белзи, Б. Лятошинського, М. Вериківського, О. Чишка, А. Штогаренка. Пісні написані на слова поетів: М. Рильського, П. Тичини, В. Сосюри, А. Турчинської. В збірнику поміщені партизанські, героїчні, ліричні і жартівливі пісні.

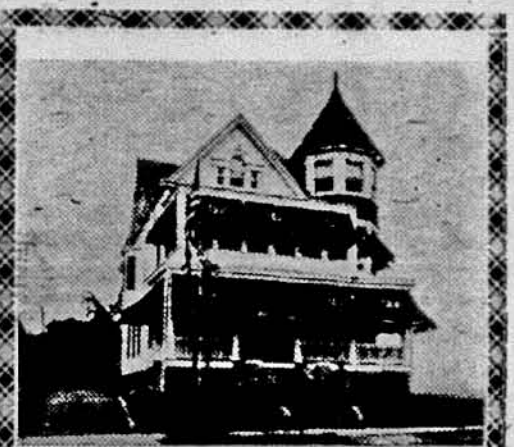
УКРАЇНКА-КАПЕЛЬМАЙСТЕР

Це Надія Зварич з Вегривил, Канада, давніша учителька в Альберті. Є вона капельмайстром дівочої військової банди, яку са-

Д-Р С. ЧЕРНОВ

● Гострі й хронічні недуги чоловіків і жінок — Шкіра й кров.
● Аналіза крові для подружого свідомства.
● Гемороїди й желяки лікується без операції.
223 SECOND AVENUE, cor. 14th ST., NEW YORK CITY, Room 14. GRamercy 7-7697
Офісові години денно 10—7:30. В неділі: 11—1:30.
Жінка-доктор до обслуговування. X & флюороскоп. — Екзамінація \$2.00.

ма зорганізувала і обіхалє з нею уже кілька разів цілу Канаду від моря до моря.

МИРОН ЛИТВИН І СИН

УКРАЇНСЬКІ ПОГРЕБНИКИ
Обслуга шира і чесна
801 Springfield Avenue,
corner Harrison Place
IRVINGTON, N. J.
Phone: ESsex 3-9090

ІВАН БУНЬКО

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
заряджує погребамі по ціні так
низькій як \$150.
ОБСЛУГА НАЙКРАЩА
JOHN BUNKO
Licensed Undertaker & Embalmer
437 East 5th St.,
NEW YORK CITY
Dignified funerals as low as \$150.
Telephone: GRamercy 7-7661.

ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК НА ФІЛЯДЕЛЬФІЮ Й ОКЛИЩО

МИХАЙЛО НАСЕВИЧ
cor. FRANKLIN & BROWN STS.,
PHILADELPHIA, PA.
Tel. MARKET 1320.
ОБСЛУГА В ДЕНЬ І В НОЧІ.

ПЕТРО ЯРЕМА

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
Занймаєсь похоронами
В BRONX, BROOKLYN, NEW YORK І ОКОЛИЦЯХ
129 EAST 7th STREET,
NEW YORK, N. Y.
Tel.: ORchard 4-2568

BRANCH OFFICE & CHAPEL:
707 Prospect Avenue,
(cor. E 155 St.)
BRONX, N. Y.
Tel.: MEIrose 5-6577

\$150.00 ЦІЛИЙ ПОХОРОН

І вище
ОБСЛУГУЄМО В ПЕРТ АМБОЙ І ОКОЛИЩ
KANAI KAIN
FUNERAL HOME
433 STATE STREET,
PERTH AMBOY, N. J.
Phone: Perth Amboy 4-4646